

قطعه نامه اتحادیه اروپا

و

واکنش جمهوری اسلامی

قسمت اول

امیر فیض- حقوقدان

اخیرا از سوی اتحادیه اروپا قطعه نامه ای در رابطه با مسائل ایران صادر شده که جمهوری اسلامی به آن عنوان «قطعه نامه علیه جمهوری اسلامی» را داده است.

جمهوری اسلامی همانطور که موافقتنامه ژنو را دقیقا نمیداند چیست و همانطور که عراقچی اظهار داشت: «هیئت ایرانی نخوانده امضا کرده است» و هنوز هم نه مجلسیان میدانند که آن موافقتنامه چیست و نه در جلسه محرمانه مجلس نیز شیخ حسن روحانی توضیحی درباره موافقتنامه داد، اکنون هم حضرات جمهوری اسلامی درست نفهمیده اند که قطعه نامه مزبور مستند صدور آن چیست.

چرا قطعه نامه صادر شد

قبل از اینکه به مستندات صدور قطعه نامه پرداخته شود تا بتوان درباره جایگاه آن صحبت کرد لازم است به بینیم که چرا اتحادیه اروپا صدور قطعه نامه ای را لازم دانسته است؟

پس ارانتشار موافقتنامه ژنو، کارشناس ارشد حقوقی اتحادیه اروپا، نظریه ای را ابراز داشت مبنی بر اینکه:

«اتحادیه اروپا کشور نیست که بتواند طرف تعهد موافقت نامه ژنو قرار گیرد.....»

در همان تاریخ در تحریر ۲/ژانویه/۲۰۱۴ زیر عنوان نگاهی به نظریه کارشناس ارشد حقوقی اتحادیه اروپا مطالبی در رد وضعف نظریه مزبور ارائه شد.^۱

اتحادیه اروپا، نظریه حقوقدان خود را قائم به توجه گرفت و با بنای قطعه نامه پنجشنبه ۱۴ فروردین سال جاری موقعیت حقوقی محکمتری را به آن داد تا اتحادیه اروپا بتواند یکی از مشترکین موافقتنامه ژنو که تصمیم و یا اقدام مشترک نامیده شد شناخته شود.

عنوان تصمیم مشترک و یا بیانیه مشترک به این مفهوم است که چون موضوع آن عام و فراگیر است هر کشوری که با موضوع بیانیه مشترک موافق است میتواند به آن بپیوندد ولی چون اتحادیه اروپا کشور نبود لازم میآمد که کشورهای عضو اتحادیه بصورت مستقل و یا دسته جمعی به بیانیه اقدام مشترک گروه ۱+۵ بپیوندند که قطعه نامه اخیر مورد بحث، در رابطه با همین خواست الحاق و مشارکت در موضوع موافقتنامه ژنو است.

بیوستگی و مستند قطعنامه

قطعنامه اخیرمورد بحث که برعایت اختصار دراین تحریرقطعنامه نامیده میشود درمقدمه خود، بطور دقیق به قطعنامه هائی که مستند صدور قطعنامه اخیراست با ذکرشماره وتاریخ وموضوع اشاره کرده و مجموعاً ۱۸ قطعنامه سازمان ملل متحد بعلاوه موافقتنامه ژنو مستند قطعنامه مزبور میباشد.

اقدام قطعنامه ازاستناد به قطعنامه ها ازاینجهت است که هرسندی برای کسب اعتبارباید متکی به پایه های حقوقی مستحکم باشد یعنی متکی به قانون ویا توافق ویا تصمیمات مراجع قانونی وبین المللی باشد.

بنابراین قطعنامه مزبور یک سند تازه ای نیست که بتوان گفت علیه جمهوری اسلامی است چراکه اگرموافقتنامه ژنو آنطور که سید علی وشیح حسن وظریف گفته ومیگویند بنفع جمهوری اسلامی است، قطعنامه اخیرهم بنفع جمهوری اسلامی است واگرقطعنامه اخیر علیه جمهوری اسلامی است، پس موافقتنامه ژنو هم علیه منافع ایران است چراکه قطعنامه منتزع ازموافقتنامه ژنو وقطعنامه های سابقه سازمان ملل متحد نیست، ولی ازآنجا که امضا کنندگان موافقتنامه ژنو، نه ازماهیت آن موافقتنامه آگاهند ونه موافقتنامه به مجلس رفته ونه اظهارنظردرباره مفاد آن آزاد است؛ (انتقاد کننده که مدیریک روزنامه بود وخیال کرد که علی آباد هم شهری است وبه توصیه شیخ حسن به نقد موافقتنامه رفت بازداشت شد) لذا به اظهارنظروابستگان رژیم نسبت به قطعنامه نمیتوان اعتباری داد.

نگاهی به فصول قطعنامه

قطعنامه متضمن دوقسمت است. قسمت مستند وموجه وقسمت غیرمستند وناموجه، مقصود ازقسمت غیرمستند وناموجه، مراتبی است که از پشتیبانی قطعنامه های سازمان ملل برخوردارنیست هرچند که ریشه ازاعلامیه جهانی حقوق بشردارد.

نخست فصل مستند وموجه

این فصل مشتمل برمراتب زیراست:

فصل حقوق بشر

این فصل که مفصل وسنگین ترین فصل قطعنامه است به استناد قطعنامه های سازمان ملل صادرشده است، ازجمله؛ به قطعنامه نوامبرسال ۲۰۱۱ استناد شده که >مجمع عمومی سازمان ملل درگزارش سالانه خود درمورد وضعیت حقوق بشر، به قطعنامه پیشنهادهی کانادا با ۸۶ رای مثبت ایران رابه نقض فاحش حقوق بشرمحکوم کرد.<

قطعنامه ضمن ارائه نمونه هائی که اقتباس ازهمان قطعنامه نوامبرسال ۲۰۱۱ است به حقوق اقلیت های قومی هم اصرارمکملی داشته است که مستند این اقدام، قطعنامه چهارم ژوئن ۲۰۱۲ سازمان ملل است ودرنتیجه، اظهارات قطعنامه نسبت به اقلیت های قومی، گرفته شده ازقطعنامه سازمان ملل بوده وامرتازه ای درقطعنامه اتحادیه محسوب نمیشود.

تماس با زندانیان سیاسی

موردی که در قطعهنامه چشم گیر تلقی میشود بند ۱۸ قطعهنامه است که میگوید: <هرگونه سفر آتی هیئت پارلمان اروپا به ایران باید منوط به تعهد آنها برای ملاقات با مخالفان سیاسی فعال جامعه مدنی و دسترسی به زندانیان سیاسی باشد>

مستند پیاده کردن این بند در قطعهنامه، سفرخانم اشتون، به تهران درست چند روز قبل از صدور قطعهنامه میباشد. خانم اشتون در این سفر با مخالفان سرشناس جمهوری اسلامی و زندانیان سیاسی دیدار و گفتگو کرد.

درست است که هیچ قطعهنامه سازمان ملل و یا صراحت اعلامیه جهانی حقوق بشر وجود ندارد که تماس و گفتگوی خارجیان را با زندانیان سیاسی و غیرسیاسی و یا مخالفان دولت را مجاز دانسته باشد ولی سفرخانم اشتون به تهران و ملاقات با زندانیان سیاسی و مخالفان دولت پایه گذار حق مزبور برای اتحادیه اروپا شده است.

بنابراین قابل تصدیق است که خواست اتحادیه اگر بر مبنای قطعهنامه سابقه سازمان ملل نیست ولی متکی بر حقی است که جمهوری اسلامی برای اتحادیه اروپا قائل شده است.

این عمل در روابط بین الملل نه تنها به نمایندگان کشورهای اتحادیه اروپا حق ملاقات با مخالفان جمهوری اسلامی و زندانیان سیاسی را میدهد بلکه سایر کشورها هم به اعتبار اصل کاملت الوداد حق مزبور را خواهند داشت.

اتحادیه اروپا به اعتبار همین حقی که جمهوری اسلامی برای خانم اشتون نماینده اتحادیه اروپا قائل شده بند ۱۸ را در قطعهنامه گنجانده. حال خانم اشتون با برنامه ریزی حقوقی، سفر به ایران را برای تهیه مستند قطعهنامه تهیه کرده و یا امر اتفاقی است در نتیجه تفاوتی ندارد.

یکی از نمایندگان مجلس اسلامی گفته است: <خانم اشتون مگر پشت گوشش رابه بیند که بار دیگر به ایران دعوت شود>.

خانم اشتون در سفر به تهران آنچه که مطلوب نظرش بود، بر راحتی بدست آورد و مستند محکمی برای قطعهنامه فراهم ساخت، اساسا خانم اشتون برای همین دستاورد حقوقی به تهران آمد و فکر هم نمیکرد که متصدیان امت اسلامی به این سادگی نعل بشوند.

آزادی مذهب

در ماده ۱۵ قطعهنامه به آزادی مذهب و پیروان آنها اشاره مشخص شده است؛ گرچه مسئله چیز تازه ای نیست و در قطعهنامه های سازمان ملل به آزادی پیروان مذاهب از جمله بهائیان تاکید شده تا آنجا که بان کی مون و احمد شهید به نقض حقوق اقلیت ها از جمله بهائیان در ایران اعتراض کردند. اما این اتفاقات در کنار قطعهنامه سبب شد که محمد جواد لاریجانی رئیس ستاد حقوق بشر قوه قضائیه برای اولین بار اعلام کرد که <بهائی بودن جرم نیست و تدریس آنها هم بلامانع است> در صورتی که چندی قبل یکی از اساتید دانشگاه به علت بهائی بودن از کار برکنار شد.

مقصود این است که نه تنها مسئله آزادی مذهب و پیروان آن در قطعنامه با سابقه است بلکه سبب تمکین ظاهری جمهوری اسلامی هم شده است.

فصل موافقتنامه ژنو

از آنجا که دیدگاه قطعنامه نسبت به موافقتنامه ژنو از اهمیت خاصی برخوردار است ضمن اعلام اینکه مراتب مسطور در قطعنامه درباره فعالیت هسته ای ایران از قطعنامه سال ۲۰۱۲ الهام گرفته بنظر میرسد حالت مقایسه بین موافقتنامه ژنو و قطعنامه، روشنی بیشتری به این تحریر و مقصود از آن میدهد.

جهت اشتراک بین قطعنامه و موافقتنامه ژنو

- قطعنامه و موافقتنامه ژنو هر دو موضوع توافقنامه ژنو را محدود به فعالیت های هسته ای ایران ندانسته و شمول آنرا بر حقوق بشر و مسائل دیگر از قبیل سوریه و تروریسم و غیره لازم میدانند.
- قطعنامه اقدامات موازی و همزمان اتحادیه اروپا و ۱+۵ را ضروری میدانند.
- قطعنامه و موافقتنامه ژنو، فعالیت هسته ای ایران را مخالف با قطعنامه های شورای امنیت میدانند.
- پارلمان اروپا از توافق ژنو استقبال میکند.

جهت اختلاف بین قطعنامه و موافقت نامه ژنو

- ❖ مهمترین اختلاف مشهود این است، قطعنامه تاکید دارد که هیچگونه گزینه ای بجای گزینه راه حل مسالمت آمیز از طریق مذاکرات وجود ندارد در صورتی که این آرتیکل در موافقت نامه ژنو پیاده نشده و برعکس آمریکا بطور وضوح و بحال تعدد، گزینه نظامی را مطرح میکند.
- ❖ پارلمان اروپا از کاهش تدریجی تحریم ها استقبال میکند و عقیده دارد که وقتی توافق درباره صلح آمیز بودن برنامه هسته ای ایران صورت گیرد تحریم ها بتدریج برداشته شود.

در حالیکه در موافقت نامه ژنو برداشتن تحریم ها موکول به تصمیم و نظر ۱+۵ (آمریکا) شده است. آقای عباس عراقچی در رابطه با لغو تحریم ها در جلسه مجلس در پاسخ به سوال نبویان گفت: «طرف غربی در مذاکرات گفته است لغو تحریم ها ظرف دوره ای ۲۰ ساله انجام میگیرد اما طرف ایرانی مدت ۵ سال را پیشنهاد کرده ولی طرف غربی بیش از ۱۰ سال را تاکید کرده است».

تضاد، در سیاست تحریم اروپا و آمریکا

اتحادیه اروپا از تحریم ایران نفعی نمیبرد در واقع گرفتار سیاست همکاری با آمریکا و اسرائیل شده است اتحادیه اروپا از طرح فرانسه برای تحریم کامل واردات نفت ایران خودداری کرد.

رفع تحریم از بانک ملت و صادرات ایران در دادگاه انگلستان علامتی از نارضایتی مشارکت اتحادیه اروپا در تحریم های یکطرفه آمریکاست. روزنامه «رادو آلمان» نوشت: «رای دادگاه انگلستان در صورت قطعیت سبب گسیخته شدن تحریم های علیه ایران خواهد شد».

اساساً اتحادیه اروپا برای مقاومت در مقابل سیاست توسعه طلبی آمریکا و مهار آن بوجود آمده است، حتی در همین جریان اوکراین و کریمه سیاست اتحادیه اروپا با سیاست آمریکا هماهنگ نیست، آمریکا خواهان پیوستن اوکراین به ناتو است نه اتحادیه اروپا.

این اشارات بدان جهت پیش آمد که نمیتوان به این تضاد آشکاری اعتناء بود.

تفاوت ماهوی قطعهنامه و موافقتنامه ژنو

قطعهنامه اعلام خواست مشترک چند شخصیت است در موضوعات مشخص و احصاء شده. قطعهنامه، ایجاد هیچگونه تعهدی برای شرکت کنندگان در قطعهنامه نمیکند مگر اینکه قطعهنامه بصورت یک قرارداد و یا عهدنامه تنظیم و به امضای شرکت کنندگان و یا برخی از آنها برسد.

موافقتنامه، توافق دویچند شخصیت است نسبت به موضوعی مشخص و احصاء شده که هر طرف تعهداتی له یا علیه دارد، موافقتنامه مادام که امضا نشده، اعلام خواست محسوب میشود و در حقیقت نوعی قطعهنامه خواهد بود.

در قطعهنامه اتحادیه حتی یک مورد که ایجاد تعهد برای جمهوری اسلامی کرده باشد وجود ندارد، حتی در ماده ۱۸ که خواستار حق ملاقات بازندانین سیاسی و مخالفان شده جمهوری اسلامی را متعهد نکرده بلکه سفر هیئت های پارلمانی اروپا را منوط به تعهد افراد هینت برای ملاقات با زندانیان و یا مخالفان کرده است.

آنچه که جمهوری اسلامی را گرفتار و منافع و حقوق حقه ایران را پایمال کرده موافقتنامه ژنو است که از سوی نمایندگان جمهوری اسلامی امضا شده و قبل از تصویب مجلس به اجراء در آمده نه قطعهنامه اتحادیه اروپا.

در پایان قطعهنامه اتحادیه اروپا از رئیس اتحادیه درخواست شده که قطعهنامه به کشورهای عضو اتحادیه و همچنین جمهوری اسلامی فرستاده شود. این تصریح بدان معناست، مادام که قطعهنامه مزبور بتصویب مجلس ایران نرسیده تنها یک درخواست محسوب میشود (سنگ مفت و گنجشک مفت) و درخواست هم بهر مقام و با هر کیفیتی که باشد نه جرم است و نه اهانت که شیخ حسن درواکنش به قطعهنامه مزبور گفته است <اتحادیه اروپا چیزی نیست که به ملت بزرگ ایران اهانت کند>

اهانت به ملت ایران همان موافقتنامه ژنو و امضای شیخ حسن و ظریف و عراقچی و حمایت سیدعلی است

آزادی رهبران جنبش سبز

بخشی از قطعهنامه خواستاری آزادی سران جنبش سبز است که بنظر میتواند دخالت در حاکمیت ایران محسوب شود، ولی حقیقت آن بغیر از چیزی است که بنظر میآید.

اجازه فرمائید این مهم به تحریر اتی موکول شود.